

ЗАНАЯТЧИЙСТВО

Основни дейности в занаятчийството

I. Същност и организация на занаятчийството.

1. Същност на занаятчийството.

Занаятчийството е дребно производство на промишлени изделия при ръчна обработка, примитивна техника и опростена организация на труда. Появява се в древността отначало под формата на домашна промишленост, по-късно като занаятчийско производство по поръчка за нуждите на конкретни потребители, а накрая като стоково производство за вътрешен и външен пазар с участието на занаятчийски работници-ученици (чираци и калфи), наети от заможни майстори.

Съвременното занаятчийство се осъществява от занаятчийските предприятия.

Занаятчийското предприятие е обособена производствена единица, която използва ограничени ресурси за производството на изделия и услуги по занаятчийски начин с цел продажба и осигуряване на доходи и печалби.

2. Основни характеристики, които определят предприятието като занаятчийско.

Едно предприятие може да се определи като занаятчийско, когато е налице една от следните характеристики:

А) работният процес не е автоматизиран във висока степен или е силно разчленен на отделни операции и за работниците не е необходима занаятчийска квалификация;

Б) ръководителят на предприятието познава детайлно целия работен процес до степен, че може да го осъществи сам и работният процес е организиран така, че той може да го наблюдава и контролира пряко;

В) броят на наемните работници в предприятието е в рамките на определения от Националната занаятчийска камара за съответния занаят и производството е с такъв обем, че не се изисква регистрация по Закона за данък върху добавената стойност;

Г) изделията и услугите се изработват по поръчка.

3. Организация на занаятчийството.

Занаятчийското предприятие се създава и функционира в съответствие с икономическото законодателство - Закон за занаятите, Търговски закон, Закон за защита на потребителите, Закона за общинската собственост.

Основен нормативен акт, който урежда организацията, управлението и регистрирането на занаятчийските предприятия, е Законът за занаятите. Съобразно законовите изисквания упражняването на занаят се осъществява след регистриране на неговия собственик в Регистъра на занаятите. Регистрацията се извършва в Регионалната занаятчийска камара.

Занаят е производството на изделия или предоставянето на услуги, посочени в списъка на занаятите, съгласно Приложение № 1 на закона, по занаятчийски начин.

4. В качеството си на стопански субекти, занаятчиите могат да се регистрират като:

А) физическо лице, което е регистрирано като майстор;

Б) търговско дружество, чийто неограничен отговорен съдружник е вписан като майстор;

В) гражданско дружество, чийто член, отговорен за техническото ръководство на занаятчийското предприятие, е вписан като майстор;

Г) търговско дружество с ограничена отговорност или кооперация, ако лицето отговорно за техническото ръководство на търговското предприятие, съответно предприятието на кооперацията, е вписано като майстор.

5. Основни участници в организационната и институционалната структура на занаятчийството са:

А) занаятчийското предприятие;

Б) Регионалната занаятчийска камара;

В) Националната занаятчийска камара;

Г) браншовите занаятчийски сдружения.

6. Регионална занаятчийска камара - тя е организация на занаятчиите в съответен регион, която:

А) защитава интересите и подпомага занаятчиите, като осигурява тяхната равнопоставеност;

Б) подпомага държавната и общинската администрация в усилията им за насърчаване развитието на

занаятите и разработване на икономическата им политика и целевото финансиране на програми и проекти, свързани със занаятите;

В) подпомага членовете си в организирането и осъществяването на занаятчийското обучение, провежда изпити за признаване на занаятчийска квалификация и издава свидетелства за калфи;

Г) контролира качеството на занаятчийските услуги и законосъобразността на занаятчийската дейност;

Д) издава удостоверения за произход на изделията, произвеждани в занаятчийските предприятия, както и други удостоверителни документи в случаите, уредени със закон;

Е) води регистър на занаятчиите и регистри на чираците, калфите и майсторите.

7.Националната занаятчийска камара:

А) провежда обща политика за защита интересите на занаятчиите и техните организации, като осигурява тяхната равнопоставеност;

Б)участва в разработването на проекти и изготвя становища по нормативните актове, свързани със занаятите и занаятчийското обучение;

В) приема правилници и образци на документи, предвидени в закон;

Й) приема професионални правила;

Г)организира обучението на занаятчиите, изготвя правила за провеждането му и следи за тяхното изпълнение;

Д)обобщава постъпилата от регионалните занаятчийски камари информация и в случай на необходимост прави предложения до държавните органи за намеса на държавата в занаятчийския сектор;

Е)води централен регистър на занаятчиите на основата на регионалните регистри;

Ж) координира дейността на регионалните занаятчийски камари.

8.Браншовите занаятчийски сдружения са регионални сдружения за защита на професионалните интереси на занаятчиите. **Те се регистрират като юридически лица с нестопанска цел. Основни функции на тези сдружения са:**

А) съдейства за взаимно подпомагане на своите членове;

Б) следят за спазване на професионалната етика;

В) участват при изготвяне на правилата и провеждане на изпитите за придобиване на калфенска и майсторска правоспособност;

Г) осъществяват културна и просветна дейност;

Д) извършват и други дейности, предвидени в устава.

II. Производствени ресурси на занаятчийското предприятие.

1.Същност

Като стопанска единица занаятчийското предприятие осъществява дейност с определени производствени ресурси - земя, материали, машини, инструменти, работна сила, финансови средства и др. Те представляват имуществото на занаятчиите, което всъщност са неговите активи. Според времето и начина на функциониране те биват дълготрайни и краткотрайни активи.

А)Дълготрайни активи - в състава на дълготрайните активи на занаятчийското предприятие може да се включат: земя, сгради, оборудване, универсални машини, инструменти, стопански инвентар, транспортни средства, ценни книжа и др.

Б)Краткотрайните активи, в които се материализира оборотният капитал на занаятчиите, участват еднократно в производствения процес и пренасят цялата си стойност в стойността на новопроизведения продукт. Техният състав включва: суровините и основните материали, спомагателните материали, резервните части, горивните материали, амбалажа, незавършеното производство, готовата продукция на склад, паричните средства, паричните вземания и др.

2.Занаятчийски персонал.

С известна специфика се характеризира занаятчийският персонал. **Основни негови категории са: чираци, калфи, майстори.**

А) Чираците са лица, които работят и изучават занаят в занаятчийското предприятие. Чирак може да се обучава в занаят само от майстор. Обучението се извършва в съответствие с изискванията на правилник за обучение, изготвен от Националната занаятчийска камара. Чиракът се обучава на базата на сключен договор със собственика на занаятчийското предприятие (фирма). Обучението завършва с калфенски изпит.

Б) Калфите са лица, които постоянно упражняват определен занаят в занаятчийското предприятие.

Калфа може да бъде:

- чирак, който успешно е положил изпит за калфа;
- лице, което не е било чирак в занаятчийско предприятие, но упражнява занаят поне от 3 години и успешно е положило изпит за калфа;
- лице, което притежава втора или трета степен на професионална квалификация по Закона за професионално образование и обучение, ако тя съответства на определен занаят.

В) Майстори са лица, които:

- *притежават майсторско свидетелство за определен занаят, издадено от Националната занаятчийска камара;*
- *майсторското свидетелство се издава за успешно издържан майсторски изпит;*
- *няма ограничения в броя на майсторските свидетелства, които едно лице може да притежава.*

Насърчаване на малките и средните предприятия от страна на държавата

I. Същност на малките и средните предприятия.

1.Обща характеристика.

Малките и средните предприятия заемат особено място в икономиката на една страна. Те са решение на проблема с безработицата и източник на доходи за голяма част от населението.

Малките и средните предприятия са гръбнакът на икономиката и ключът на нейната конкурентоспособност. Това, станало класическо определение за малките и средни предприятия, е формулирано в Европейската харта за малки предприятия, приета от Съвета на министрите на ЕС през юли 2000 г. (Португалия). То е напълно актуално и за условията на България.

Малкият бизнес са малки и дребни предприятия. Към тази група се отнасят предприятия с определена численост на персонала, оборот на капитал и отраслова принадлежност.

(Понятието малък не означава обаче дребен частен бизнес. Малък се свързва с разграничаването му от корпоративния капитал и навлизането му в пазарни ниши и тяхното запълване със стоки и услуги, което не е в обсега на корпоративната стратегия на големия бизнес).

2.Предмет на дейност.

Предмет на дейност на малките и средни предприятия са организацията, производството и продажбата на продукти и услуги с ограничени производствени ресурси в съответствие с изискванията на пазара с цел получаване на печалба.

3.Основни характеристики на малките и средни фирми са:

А)Малки (или всякакви други предприятия) се създават на основата на всички форми на собственост. Основен критерий за отличаване на малките предприятия от останалите е броят на работещите в едно предприятие. В тази връзка общоприето и най-разпространено е мнението за малки предприятия да се смятат тези, в които работят до 100 души.

Б).Малките фирми са по-иновативни. Те са новатори. Причините за това са: малките фирми имат гъвкава организационна структура, демократичен стил на управление; имат възможност да коригират целите; връзките във фирмата са неформални; залага се предимно на инициативата на изпълнителите - важно условие за разгръщане на творческия потенциал; ръководителите имат възможност бързо и гъвкаво да вземат решения, а сътрудниците изпълняват по няколко функции и имат чувството за съпричастност към общото дело.

В)Малката фирма познава много добре пазара и конкурентите си. Поради тяхната специализация разходите на малките фирми са сведени до минимум.

Г) В малките фирми е налице по-рационално използване на персонала и оборудването.

Д) Малкият бизнес е и работодател.

4.Малките и средни предприятия възникват и функционират съобразно икономическото законодателство - Законът за малки и средни предприятия, Търговският закон, Законът за насърчаване на заетостта, Законът за общинската собственост и др.

Според Закона за малките и средни предприятия, такива са: микропредприятията, малките предприятия и средните предприятия.

А) Микропредприятия са малките предприятия със средносписъчна численост на персонала по-

малка от 10 души.

Б) Малки предприятия са предприятия, които имат:

- » средносписъчна численост на персонала до 50 души;
- » годишен оборот до 5 000 000 лева или стойността на дълготрайните материални активи е до 1 000 000 лева;
- » те са независими.

В) Средни предприятия са предприятия, които имат:

- » средносписъчна численост на персонала по-малка от 250 души;
- » годишен оборот до 15 000 000 лева или стойността на дълготрайните материални активи е до 8 000 000 лева;
- » те са независими.

5. Държавната политика за насърчаване на малките и средни предприятия.

А) Същност на държавната политика за насърчаване на малките и средни предприятия..

Поради неравностойното положение на малките и средни предприятия по отношение на ресурсни възможности, финанси и т.н. спрямо големите фирми, тяхното състояние и перспективи са обект на държавна политика.

Държавната политика за насърчаване на малките и средни предприятия в България се реализира чрез Национална стратегия за насърчаване на малките и средни предприятия.

Б) Основна цел на държавната политика за насърчаване на малките и средни предприятия.

Основната цел на стратегията е създаване на благоприятна нормативна, административна, финансова и конкурентна среда, поощряваща малките и средните предприятия.

За постигането на целта тя се базира на следните мерки:

- » финансово подпомагане на дейностите на малките и средни предприятия;
- » гарантиране на част от кредитния риск по кредити, предоставени целево на малки и средни предприятия;
- » разработване и реализиране на програми за малки и средни предприятия;
- » информационно и консултантско обслужване на малките и средните предприятия;
- » достъп до обществени поръчки, регламентиран от Закона за обществените поръчки;
- » образователни проекти за професионална квалификация и придобиване на предприемачески умения;
- » отдаване под наем на имоти - частна държавна и частна общинска собственост;
- » създаване инфраструктури за подпомагане на малки и средни предприятия и насърчаване взаимодействието между тях;
- » изграждане на технологични паркове и инкубатори за развитие на малки и средни предприятия.

В) Органи и институции провеждащи държавната политика за насърчаване на малките и средни предприятия.

Държавната политика за насърчаване на малките и средни предприятия се провежда от органи и институции като:

- **Министерски съвет**, който одобрява Националната стратегия за насърчаване на малките и средни предприятия, годишните програми за нейното прилагане и годишния доклад за тяхното състояние и развитие.

- **Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средни предприятия към Министерството на икономиката**, която:

- » изпълнява държавната политика за насърчаване на малките и средни предприятия;
- » участва в разработка на проекти на нормативни актове и международни договори, свързани с насърчаването на малките и средни предприятия;
- » организира и координира разработването и изпълнението на проекти от годишните програми за прилагане на националната стратегия за насърчаване на малкия и среден бизнес;
- » организира курсове за обучение за малки и средни предприятия;
- » организира изграждането и поддържането на информационна система за малките и средни предприятия.

- **Консултативен съвет към Министерство на икономиката**, който осъществява сътрудничество в областта на насърчаване на малките и средни предприятия.

- **Министерствата и ведомствата**, съобразно своята компетентност, предвиждат в отрасловите си

програми мерки за:

- » увеличаване броя на заетите лица в малките и средни предприятия;
 - » повишаване на експортната активност на малките и средните предприятия и тяхната конкурентоспособност;
 - » насърчаване инвестирането в малки и средни предприятия;
 - » подобряване на информационното и консултантското обслужване на малките и средните предприятия;
 - » повишаване на професионалната квалификация и придобиване на предприемачески умения;
 - » увеличаване на броя на високотехнологичните малки и средни предприятия.
- **Агенцията за приватизация**, съвместно с Агенцията за насърчаване на малките и средни предприятия, разработва в годишната програма за приватизация раздел "Насърчаване на развитието на малки и средни предприятия".
- **Общинските съвети** в рамките на ресурсното осигуряване на регионалното развитие и в съответствие с плановете за регионално развитие разработват и изпълняват дългосрочни и средносрочни програми за насърчаване на малките и средните предприятия.
- **Държавата чрез Държавния бюджет осигурява средства за:**
- » разработване и изпълнение на проекти и програми;
 - » курсове за обучение и семинари;
 - » информационно и консултантско обслужване на малки и средни предприятия, включително за издаване на справочно-информационни издания;
 - » поддържане на регистъра на малките и средни предприятия.

Икономика на предприятието XII клас
Контролно № 9 Занаятчийство

1. Занаятчийското предприятие е обособена структурна / производствена единица, която използва финансови/ограничени ресурси за производството на изделия и услуги по занаятчийски/стопански начин с цел покупка/продажба и осигуряване на доходи и печалби	4 3 2 1 0
2. Коя от следните характеристики не определя предприятието като занаятчийско? А) работният процес не е автоматизиран във висока степен; Б) изделията и услугите се изработват по поръчка; В) предприятието се създава и функционира в съответствие с икономическото законодателство; Г) при създаването си занаятчийското предприятие изисква регистрация по Закона за данък върху добавената стойност.	1 0
3. Коя от следните характеристики определя предприятието като занаятчийско? А) работният процес е автоматизиран във висока степен; Б) ръководителят на предприятието познава детайлно целия работен процес до степен, че може да го осъществи сам; В) броят на наемните работници в предприятието е в рамките на определения от Националната занаятчийска камара за съответния занаят и производството е с такъв обем, че изисква регистрация по Закона за данък върху добавената стойност;	1 0
4. Основен нормативен акт, който урежда организацията, управлението и регистрирането на занаятчийските предприятия е	1 0
5. Съобразно законовите изисквания упражняването на занаят се осъществява след регистриране на неговия собственик в Регистрацията се извършва в: А) Националната занаятчийска камара; Б) Регионалната занаятчийска камара; В) браншовите занаятчийски сдружения	2 1 0
6. В качеството си на стопански субекти, занаятчиите могат да се регистрират като:, което е регистрирано като майстор;, чийто неограничено отговорен съдружник е вписан като майстор; с ограничена / неограничена отговорност или кооперация, ако лицето отговорно за техническото ръководство на търговското предприятие, съответно предприятието на кооперацията, е вписано като майстор., чийто член, отговорен за техническото ръководство на занаятчийското предприятие е вписан като майстор; А) гражданско дружество; Б) търговско дружество; В) физическо лице;	5 4 3 2 1 0
7. Регионална занаятчийска камара: А) защитава интересите и подпомага занаятчиите, като осигурява тяхната равнопоставеност; Б) провежда обща политика за защита интересите на занаятчиите и техните организации, като осигурява тяхната равнопоставеност; В) участва в разработването на проекти и изготвя становища по нормативните актове, свързани със занаятите и занаятчийското обучение; Г) подпомага членовете си в организирането и осъществяването на занаятчийското обучение, провежда изпити за признаване на занаятчийска квалификация и издава свидетелства за калфи; Д) издава удостоверения за произход на изделията, произвеждани в занаятчийските предприятия, както и други удостоверителни документи в случаите, уредени със закон; Е) приема правилници и образци на документи, предвидени в закон; Ж) води регистър на занаятчиите и регистри на чираците, калфите и майсторите; З) води централен регистър на занаятчиите на основата на регионалните регистри.	4 3 2 1 0
8. Националната занаятчийска камара: А) защитава интересите и подпомага занаятчиите, като осигурява тяхната равнопоставеност; Б) провежда обща политика за защита интересите на занаятчиите и техните организации, като осигурява тяхната равнопоставеност;	6 5 4 3 2 1 0

<p>В) участва в разработването на проекти и изготвя становища по нормативните актове, свързани със занаятите и занаятчийското обучение;</p> <p>Г) организира обучението на занаятчиите, изготвя правила за провеждането му и следи за тяхното изпълнение;</p> <p>Д) подпомага членовете си в организирането и осъществяването на занаятчийското обучение, провежда изпити за признаване на занаятчийска квалификация и издава свидетелства за калфи;</p> <p>Е) приема правилници и образци на документи, предвидени в закон;</p> <p>Ж) приема професионални правила;</p> <p>З) води регистър на занаятчиите и регистри на чираците, калфите и майсторите;</p> <p>И) води централен регистър на занаятчиите на основата на регионалните регистри.</p>	
<p>9. В състава на ДА на занаятчийското предприятие могат да се включат:</p> <p>А) земя; Б) инструменти; В) амбалаж; Г) резервни части; Д) парични средства; Е) ценни книжа</p>	3 2 1 0
<p>10. В състава на КА в занаятчийското предприятие може да се включат:</p> <p>А) сгради; Б) горивни материали; В) стопански инвентар;</p> <p>Г) незавършено производство; Д) готова продукция; Е) транспортни средства</p>	3 2 1 0
<p>11. са лица, които постоянно упражняват определен занаят в занаятчийското предприятие.</p> <p>..... са лица, които притежават майсторско свидетелство за определен занаят, издадено от Националната занаятчийска камара;</p> <p>..... са лица, които работят и изучават занаят в занаятчийското предприятие.</p> <p>А) Чираци; Б) Калфи; В) Майстори</p>	3 2 1 0
<p>12. Чирак може да се обучава в занаят само от Обучението се извършва в съответствие с изискванията на правилник за обучение, изготвен от</p> <p>Обучението завършва с изпит.</p> <p>А) калфа; Б) майстор;</p> <p>В) Националната занаятчийска камара; Г) Регионалната занаятчийска камара;</p> <p>Д) чиракски; Е) калфенски; Ж) майсторски</p>	3 2 1 0
<p>13. Калфа може да бъде:</p> <p>А) майстор, който успешно е положил изпит за калфа;</p> <p>Б) лице, което не е било чирак в занаятчийско предприятие, но упражнява занаят поне от 5 години и успешно е положило изпит за калфа;</p> <p>В) лице, което притежава втора или трета степен на професионална квалификация по Закона за професионално образование и обучение, ако тя съответства на определен занаят.</p>	1 0
<p>14. Калфа може да бъде чирак / майстор, който успешно е положил изпит за чирак / калфа.</p>	2 1 0
<p>15. Едно лице може да притежава две / няколко майсторски свидетелства.</p>	1 0
<p>16. Майсторското свидетелство се издава за успешно издържан</p>	1 0
<p>17. Предмет на дейност на малките и средни предприятия са на продукти и услуги с ограничени / неограничени производствени ресурси в съответствие с изискванията на пазара, с цел получаване на печалба.</p> <p>А) организацията и производството; Б) производството и продажбата;</p> <p>В) организацията и продажбата; Г) организацията, производството и продажбата</p>	2 1 0
<p>18. са предприятия, които имат средносписъчна численост на персонала до 50 души;</p> <p>..... са предприятия със средносписъчна численост на персонала по-малка от 10 души.</p> <p>..... са предприятия, които имат средносписъчна численост на персонала по-малка от 250 души</p> <p>А) Микропредприятия; Б) Средни предприятия; В) Малки предприятия</p>	3 2 1 0
<p>19. са предприятия, които имат годишен оборот до 5 млн. лева или стойността на дълготрайните материални активи е до 1 млн. лева;</p> <p>..... са предприятия, които имат годишен оборот до 15 млн. лева или стойността на дълготрайните материални активи е до 8 млн. лева;</p> <p>А) Микропредприятия; Б) Малки предприятия; В) Средни предприятия</p>	2 1 0

